

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีผลต่อวัฒนธรรมความปลอดภัยของผู้ป่วยในสถาบัน
จิตเวชศาสตร์สมเด็จพระเจ้าพระยา
ชื่อและนามสกุล นางสาวสาธกา ชาติรินรานนท์
แขนงวิชา สาธารณสุขศาสตร์
สาขาวิชา วิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. พรทิพย์ เกยุรานนท์
2. อาจารย์ ดร. อารยา ประเสริฐชัย

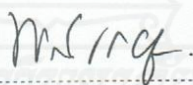
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2555

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุรชาติ ณ หนองคาย)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. พรทิพย์ เกยุรานนท์)

กรรมการ

(อาจารย์ ดร. อารยา ประเสริฐชัย)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีผลต่อวัฒนธรรมความปลอดภัยของผู้ป่วยในสถาบันจิตเวชศาสตร์

สมเด็จพระเจ้าพระยา

ผู้วิจัย นางสาวสาธิตา ธาตรีรัตนนท์ รหัสนักศึกษา 2525000341

ปริญญา สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารโรงพยาบาล)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. พรทิพย์ เกตุรานนท์ (2) อาจารย์ ดร. อารยา

ประเสริฐชัย ปีการศึกษา 2554

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ประเมินวัฒนธรรมความปลอดภัยของผู้ป่วยในสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จพระเจ้าพระยา (2) เปรียบเทียบวัฒนธรรมความปลอดภัยของผู้ป่วยตามกลุ่มภารกิจ หน่วยงาน และตำแหน่งของบุคลากร และ (3) หาปัจจัยที่มีผลต่อวัฒนธรรมความปลอดภัยของผู้ป่วยในสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จพระเจ้าพระยา

กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จพระเจ้าพระยาที่ทำงานเกี่ยวข้องกับผู้ป่วย จำนวน 227 คน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมความปลอดภัยของผู้ป่วย ปัจจัยที่มีผลต่อวัฒนธรรมความปลอดภัยของผู้ป่วย และภาวะสุขภาพทั่วไป โดยมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.94 0.95 และ 0.85 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน

ผลการวิจัย พบว่า (1) สถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จพระเจ้าพระยามีวัฒนธรรมความปลอดภัยของผู้ป่วยอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบ พบว่า มีวัฒนธรรมความปลอดภัยของผู้ป่วยในระดับสูงเกือบทุกด้าน ได้แก่ ด้านวัฒนธรรมการรายงาน วัฒนธรรมการเรียนรู้ วัฒนธรรมการเฝ้าระวัง และวัฒนธรรมความเป็นธรรม ยกเว้น ด้านวัฒนธรรมความยืดหยุ่นที่มีวัฒนธรรมความปลอดภัยอยู่ในระดับปานกลาง (2) บุคลากรที่อยู่ในกลุ่มภารกิจ หน่วยงาน และตำแหน่งที่ต่างกันมีวัฒนธรรมความปลอดภัยของผู้ป่วยไม่แตกต่างกัน และ (3) ปัจจัยทีมงาน ปัจจัยองค์กร ปัจจัยผู้บริหาร และระดับการศึกษา มีผลต่อวัฒนธรรมความปลอดภัยของผู้ป่วยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถพยากรณ์วัฒนธรรมความปลอดภัยของผู้ป่วยได้ ร้อยละ 61.1

จากการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะว่า สถาบันฯ ควรพัฒนาวัฒนธรรมความปลอดภัยของผู้ป่วยในด้านวัฒนธรรมความยืดหยุ่น โดย พัฒนาระบบการประสานงานเพื่อให้สามารถจัดการกับเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงควรเพิ่มบทบาทในการสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือหน่วยงานในการแก้ไขปัญหาด้านความปลอดภัยของผู้ป่วย

คำสำคัญ วัฒนธรรมความปลอดภัย ความปลอดภัยของผู้ป่วย ปัจจัยที่มีผลต่อวัฒนธรรมความปลอดภัย

Thesis title: Factors Affecting Patient Safety Culture in Somdet Chaopraya Institute of Psychiatry

Researcher: Ms.Sathaka Thatreenaranon; **ID:** 2525000341;

Degree: Master of Public Health (Hospital Administration);

Thesis advisors: (1) Dr. Porntip Keyuranon, Associate Professor; (2) Dr.Araya Prasertchai; **Academic year:** 2011

Abstract

The purposes of this survey research were to: (1) assess the patient safety culture in Somdet Chaopraya Institute of Psychiatry; (2) compare patient safety culture among personnel by working group, section and position of personnel; and (3) find out the factors that affect patient safety culture in the Institute.

The study sample consisted of 227 personnel, who worked with patients, selected using the stratified random sampling procedure. The instrument of this study was a questionnaire containing three parts: patient safety culture, factors affecting patient safety culture, and general health, with the reliability values of 0.94, 0.95 and 0.85, respectively. Percentage, mean, standard deviation, t-test, one way ANOVA and stepwise multiple regression analysis were utilized in the data analysis.

The results revealed that: (1) Patient safety culture in Somdet Chaopraya Institute of Psychiatry was at a high level; for all the elements, reporting culture, learning culture, wary culture and just culture were at a high level, while flexible culture was at a medium level. (2) Personnel with different working groups, sections and positions did not have different patient safety culture. (3) The factors that significantly affected patient safety culture, at level of 0.05, were teamwork, organization, administrators and educational level; the four factors could 61.1% predict the patient safety culture.

This study suggests that the Institute should improve patient safety culture in the flexible culture aspect by developing the coordination system so as to quickly and effectively deal with adverse events; and the risk management committee should increase its role in supporting and assisting organizational units to solve patient safety problems.

Keywords: Safety culture, Patient safety, Factors affecting safety culture

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาและช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. พรทิพย์ เกตุรานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และอาจารย์ ดร. อารยา ประเสริฐชัย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ซึ่งได้ให้ความรู้ คำแนะนำ ตลอดจนช่วย ตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของวิทยานิพนธ์ รวมทั้งให้กำลังใจและเอาใจใส่ผู้วิจัยอย่างดียิ่งจน วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านจึงขอกราบขอบพระคุณ เป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ที่ได้เสนอแนวทาง และข้อคิดเห็นเพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบพระคุณสำนักบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา ที่สนับสนุนเงินทุนในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแบบสอบถามที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยาที่อนุญาตให้ทำการเก็บข้อมูลวิจัย และขอบพระคุณบุคลากรสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยาทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่ ญาติพี่น้องทุกท่านที่คอยเป็นกำลังใจ ช่วยเหลือ ห่วงใย ตลอดมา และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่กลุ่มงานทันตกรรมทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือสนับสนุน ให้กำลังใจด้วยดีเสมอมาจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

คุณค่าและคุณประโยชน์ที่ได้จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบอกแก่บุพการี ผู้มีพระคุณ และคณาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิทยาการทุกท่านมา ณ ที่นี้

สาธกา ชาติรินรานนท์

มีนาคม 2555

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	7
ปัญหาการวิจัย	7
กรอบแนวคิดการวิจัย	8
สมมุติฐานการวิจัย	9
ขอบเขตของการวิจัย	9
นิยามศัพท์เฉพาะ	9
ประโยชน์ที่ได้รับ	13
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	14
แนวคิดเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้ป่วย	14
แนวคิดเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้ป่วยจิตเวช	30
วัฒนธรรมความปลอดภัยของผู้ป่วย	42
ปัจจัยที่มีผลต่อวัฒนธรรมความปลอดภัยของผู้ป่วย	56
ข้อมูลทั่วไปสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา	60
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	67
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	74
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	74
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	75
การเก็บรวบรวมข้อมูล	79
การวิเคราะห์ข้อมูล	79

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	81
ข้อมูลส่วนบุคคลของบุคลากรสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จพระยา	81
วัฒนธรรมความปลอดภัยของผู้ป่วยในสถาบันจิตเวชศาสตร์	86
การเปรียบเทียบวัฒนธรรมความปลอดภัยของผู้ป่วยในสถาบันจิตเวชศาสตร์ สมเด็จพระยาตามกลุ่มภารกิจ หน่วยงาน และตำแหน่งของบุคลากร	92
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมความปลอดภัยของผู้ป่วยในสถาบัน จิตเวชศาสตร์สมเด็จพระยา	93
ปัจจัยที่มีผลต่อวัฒนธรรมความปลอดภัยของผู้ป่วยในสถาบัน จิตเวชศาสตร์สมเด็จพระยา	102
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	104
สรุปการวิจัย	104
อภิปรายผล	106
ข้อเสนอแนะ	120
บรรณานุกรม	122
ภาคผนวก	131
ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย	132
ข แบบสอบถาม	134
ประวัติผู้วิจัย	151

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 4.1	จำนวนและร้อยละของบุคลากรสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จพระยา จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล	82
ตารางที่ 4.2	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวัฒนธรรมความปลอดภัยของผู้ป่วย ในสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จพระยาโดยรวมและรายด้าน	86
ตารางที่ 4.3	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับวัฒนธรรมการรายงาน ในสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จพระยา จำแนกรายข้อ	87
ตารางที่ 4.4	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับวัฒนธรรมความยืดหยุ่น ในสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จพระยา จำแนกรายข้อ	88
ตารางที่ 4.5	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับวัฒนธรรมการเรียนรู้ ในสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จพระยา จำแนกรายข้อ	89
ตารางที่ 4.6	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับวัฒนธรรมการเฝ้าระวัง ในสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จพระยา จำแนกรายข้อ	90
ตารางที่ 4.7	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับวัฒนธรรมความเป็นธรรม ในสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จพระยา จำแนกรายข้อ	91
ตารางที่ 4.8	การเปรียบเทียบวัฒนธรรมความปลอดภัยของผู้ป่วยตามกลุ่มภารกิจ	92
ตารางที่ 4.9	การเปรียบเทียบวัฒนธรรมความปลอดภัยของผู้ป่วยตามหน่วยงาน	92
ตารางที่ 4.10	การเปรียบเทียบวัฒนธรรมความปลอดภัยของผู้ป่วยตามตำแหน่ง	93
ตารางที่ 4.11	ภาวะสุขภาพทั่วไปของบุคลากรสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จพระยา	93
ตารางที่ 4.12	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยองค์กร ในสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จพระยา จำแนกรายข้อ	94
ตารางที่ 4.13	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยผู้บริหาร ในสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จพระยา จำแนกรายข้อ	95
ตารางที่ 4.14	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยทีมงาน ในสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จพระยา จำแนกรายข้อ	96
ตารางที่ 4.15	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยระบบการทำงาน ในสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จพระยา จำแนกรายข้อ	98

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.16 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยสภาพแวดล้อม ในสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จพระเจ้าพระยา จำแนกรายข้อ.....	100
ตารางที่ 4.17 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยผู้ป่วย ในสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จพระเจ้าพระยา จำแนกรายข้อ.....	101
ตารางที่ 4.18 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อพยากรณ์วัฒนธรรมความปลอดภัย ของผู้ป่วยในสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จพระเจ้าพระยา.....	103

